

DRWECA

Z DODATKAMI: „OPIEKUN MŁODZIEŻY“, „NASZ PRZYJACIEL“ i „ROLNIK“

„Drweca“ wychodzi 3 razy tygodniowo, we wtorek, czwartek i sobotę rano. —
Przedpłata wynosi dla abonentów miesięcznie z doręczeniem 1,20 zł.
Kwartalnie wynosi z doręczeniem 3,59 zł.

Przyjmuje się ogłoszenia do wszystkich gazet.

Druk i wydawnictwo „Spółka Wydawnicza“ Sp. z o. odp. w Nowemście.

Cena ogłoszeń: Wiersz w wysokości 1 milimetra na stronie 6-linowej 15 gr,
na stronie 3-linowej 50 gr, na 1 stronie 60 gr. — Ogłoszenia drobne: Napisowe
słowo (tłuste) 30 gr każde dalsze słowo 15 gr. Ogłoszenia zagran. 100% więcej.

Numer telefonu: Nowe Miasto 8.

Adres telegr.: „Spółka Wydawnicza“ Nowe Miasto-Pomorze.

ROK XVII

NOWE MIASTO LUBAWSKIE, CZWARTEK, DNIA 9 WRZEŚNIA 1937.

N — Nr. 105

Bałtyckie sąsiedztwo polsko-estońskie.

Jak już podaliśmy, do stolicy Polski przybył minister spraw zagranicznych Estonii, Fryderyk Karol Akel. Nie jest on obcy naszemu krajowi. Min. Akel gościł w Warszawie w lutym 1924 roku jako przedstawiciel rządu estońskiego na odbywającej się wówczas konferencji bałtyckiej ministrów spraw zagranicznych Polski, Finlandii, Łotwy i Estonii.

Estonia jest naszą sąsiadką po przez morze Bałtyckie. Ma przeto wiele wspólnych z nami interesów, a żadnych powodów do nieporozumień.

Estonia — to kraj niewielki. Posiada całkiem około 1 1/4 mil. mieszkańców. Ważny on natomiast jest przez swe położenie geograficzne, przez swą dobrą gospodarkę i przez kulturę. Rozwój tego małego państwa jest nader pomyślny i szybki. Życie gospodarcze płynie prawidłowo. Wszędzie w miastach większych i mniejszych widać ład, porządek i zamożność ludności, na wsi zasobne gospodarstwa, dobrze uprawione pola, ładne, rasowe bydło na pastwiskach. Ludzie zaś pogodni, weseli, posiadający wiarę w siebie i w przyszłość swego narodu i państwa... Aż zazdrość bierze, że u nas jest inaczej. My jeszcze zawsze pogrążeni jesteśmy w okowach zastoju gosp. i niedostatku, choć nasz kraj ma daleko szczęśliwsze warunki rozwoju niż n.p. taka Estonia.

Estończycy odnoszą się do Polski i do Polaków z wielką sympatią.

Jesteśmy znani w Estonii, choć Estonia jest zbyt mało znana u nas. Nie wiedzą ludzie w Polsce, że z narodów, zamieszkałych nad Bałtykiem, Estończycy najlepiej bodaj nas znają i mają do kraju naszego sympatię bez żadnych zastrzeżeń.

Przyjazd tedy kierownika polityki zewnętrznej Estonii wita całe społeczeństwo polskie z żywą sympatią i z prawdziwym zadowoleniem. Pobyt d-ra Akela niezawodnie przyczyni się do dalszego zaciśnięcia węzłów przyjaźni, łączących Polskę i Estonię i do pogłębienia znajomości wzajemnej oraz rozszerzenia zakresu stosunków między dwoma narodami, a tym samym do dalszej stabilizacji stosunków politycznych w Europie północno-wschodniej.

Aresztowania Polaków na Śląsku Opolskim.

Katowice. Jak donoszą „Nowiny Codzienne“ z Opola, dokonano na terenie Śląska Opolskiego całego szeregu aresztowań obywateli narodowości polskiej. Prasa polska w sposób bardzo oględny notuje ten fakt, ograniczając się jedynie do wymienienia nazwisk aresztowanych. W obecnej chwili znajduje się w więzieniach 31 Polaków ze Śląska Opolskiego. Żadne oskarżenia dotyczące w stosunku do aresztowanych nie zostało sprecyzowane. Aresztowani przebywają w więzieniach tajnej policji. Od chwili aresztowania upłynęły już dwa tygodnie.

Görling do zagranicy i Niemców zagranicznych.

Berlin. Na zjeździe organizacji Niemców zagranicznych w Stuttgarcie wygłosił przemówienie premier Görling. Mówił, że podstawy do uzbrojenia narodu niemieckiego dał przede wszystkim mozołny wysiłek S. A. S. S. Tu zawołał: „Nie można dziś bezkarnie napadać na Rzeszę“. Kanclerz proponował światu pokój, a nie wolno nie ufać słowom Führera. Jeżeli inni pokoju nie chcą, to staniemy gotowi do wojny. Niemcy pragną pokoju, a ich rozwój gospodarczy potrzebuje go, lecz nie wolno ich drażnić i prowokować.

Czyniąc w dalszym ciągu swego przemówienia wyrażną aluzję do wydalenia dziennikarzy niemieckich z Anglii, Görling odparł zarzucony Niemcom zagranicznym brak lojalności wobec kraju, udzielającego im gościnę.

Następnie Görling poruszył gospodarcze troski Niemców, żyjących za granicą, zobowiązując i rozkazując członkom partii narodowo-socjalistycznej poza granicami Rzeszy, by współpracowali gospodarczo ze swą ojczyzną. Görling wskazał, iż wyznacza specjalnie do tego celu łącznika, za którego pośrednictwem współpracować mają z ojczyzną i jego słuchać. Dalej zalecił zwrócić specjalnej uwagi na młodzież niemiecką za granicą.

Fala bojkotowa Idzie poprzez kraj.

Warszawa. Od 15 sierpnia br. na linii Wyszaków — Ostrów Łomżyński odbywa się spokojny, ale systematyczny bojkot Żydów.

Donoszą również z Lubelszczyzny, że zmuszono do wyemigrowania 10 rodzin żydowskich z gminy Olszowo.

W powiecie puławskim po 15 sierpnia powstały 73 nowe sklepy chrześcijańskie.

Bojkot żydowski prowadzony jest wszędzie bardzo systematycznie.

W związku z tym do Warszawy ostatnio przybyła delegacja ludności żydowskiej, która interweniowała w Komitecie Pomocy Żydom, prosząc o wniesienie interpelacji do Sejmu i interwencję u władz.

Akcja przeciw kupcom żydowskim na Podhalu.

Maków Podhalański. W Zawoju, w pow. Maków Podhalański, po raz trzeci na targ nie dopuszczono kupców żydowskich.

Przeciw kolektom żydowskim.

„Kurier Bydgoski“ b. słusznie występuje na swych łamach przeciw kolektom żydowskim. Loteria jest instytucją państwową, a więc Państwa Polskiego. Ogromna większość atoli kolektur, gdzie się sprzedaje losy, jest w rękach żydowskich. Stąd Żydzi czerpią niemałe dochody. Niejedne takie kolektury utrzymują wielkie biura i liczny personel. Jest to naprawdę skandaliczne, że losy Loterii Państwowej w olbrzymiej większości przechodzą przez żydowskie łapy, zanim się dostają w ręce grających. Owszem, Żydzi niech sobie kupują losy u swoich współwyznawców, ale Polak winien tylko u swoich nabywać losy. Z akcją odżyczenia naszych kolektur nie należy ani na chwilę zwlekać.

Należy przede wszystkim sporządzić spis kolektur żydowskich, aby Polacy wiedzieli, skąd nie powinni losów nabywać.

Nieprawdopodobne pogłoski.

Odroczenie na rok przymusowej parcelacji majątków niem. w Poznańskim i na Pomorzu?

Już przed kilkunastu dniami rozeszła się wiadomość, że na jednym z poufnych zebrań niem., odbytych po tamtej stronie granicy, przedstawiciel miarodajnych czynników niemieckich zakomunikował zebranym, jakoby rząd polski odroczył na rok przymusową parcelację majątków niemieckich w Poznańskim i na Pomorzu, dokonywaną na zasadzie ustawy o reformie rolnej.

Obecnie dochodzą informacje, iż o odroczeniu tym, jako o faksie, mówiono na całym szeregu zebrań niemieckich, odbytych w pobliżu pogranicza polskiego.

Wiadomości tej trudno wprost uwierzyć; trudno sobie wyobrazić taką sytuację, w której władze polskie mogłyby zastosować krok tego rodzaju i wstrzymać wykonanie wewnętrznej ustawy państwowej w stosunku do pewnej kategorii obywateli polskich, dlatego tylko, że tego sobie życzą czynniki niemieckie.

To też wersje, lansowane na zebraniach niemieckich, potraktować musimy chyba jako pobożne życzenia tych czynników — niezależnie jednak od tego uważalibyśmy za wskazane, by władze polskie wydały jakiś komunikat w tej sprawie, który by położył kres szerzonemu przez Niemców pogłoskom.

Pożyczka dla Polski?

Warszawa. Nadeszła wiadomość, że układy z kapitalistami angielskimi są na pomyślniej drodze i że Polska otrzyma nową pożyczkę w wysokości 4 miln. funtów szterl., częściowo gotówką, częściowo towarami.

Kredyt ten byłby przeznaczony na dalszą elektryfikację Podkarpacia oraz na budowę linii wysokiego napięcia z Mościc do Warszawy.

Gen. Galica zapowiada zmianę ordynacji wyborczej.

Kraków. Ostatniej niedzieli odbył się w Krakowie okręgowy zjazd organizacyjny sektora wiejskiego OZN. Przemawiał gen. Galica.

Pierwszą część jego przemówienia była niezmiernie ostrym atakiem na Str. Ludowe.

Druga część przemówienia zawierała wytyczne programowe OZN-u w dziedzinie rolnej. Sensacyjne było zakończenie przemówienia.

„Dążyć też będziemy do zmiany ordynacji wyborczej do sejmu i senatu“.

Jest to pierwsza oficjalna zapowiedź zmiany ustawy wyborczej.

Kiedy jednak to dążenie OZN do zmiany ordynacji wyborczej zostanie zrealizowane — tego gen. Galica nie powiedział, żadnego terminu nie wyznaczył.

Urzednicy w Gdyni wycofują się z organizacji, bo nie mogą płacić składek.

Gdynia. Odbyło się tu wielkie zebranie o charakterze wiecowym, zwołane przez komisję, wyłonioną przez wszystkie organizacje urzędników państwowych i samorządowych. Zebrało się ponad 2000 urzędników, aby radzić nad wyjątkowo ciężkim swoim położeniem materialnym.

Mówcy stwierdzali, że władze centralne nawet nie odpowiedziały na złożone memorjały. Nie szczędzono ostrych słów pod adresem posłów pomorskich (oczywiście „sanacyjnych“), wspomnianego terror partyjny BBWR. Ostatecznie wszyscy jednogłośnie postanowili władz centralnych więcej nie prosić i podjąć legalną walkę o poprawę bytu innymi środkami. Uchwalona rezolucja zapowiada, że dn. 1 września wszyscy urzędnicy przestaną płacić składki na cele i organizacje społeczne, do których powstępowali względnie zostali wciągnięci. Nie będą więc opłacać składek na LOPP, na Ligę Morską i Kolonialną, na Strzelca i inne „społeczne“ przybudówki z wyjątkiem na FON. Nie będą również płacić na pomoc zimową, gdyż, aczkolwiek uznają cele społeczne za godne poparcia, nie mogą na nie płacić.

P. Koc ma kłopot ze swymi młodymi ozonowcami.

Warszawa. W nocy dn. 5 bm. na rogu ul. Świętokrzyskiej i Jasnej, przed wejściem do księgarni Majera Sobola, został rozbity szklany. Na brzęk tłuczonego szkła nadbiegli pełniący w pobliżu służbę policjanci, którzy ujęli 4-ch sprawców. Są to studenci uczelni warszawskich; Mieczysław Zarzycki, Mieczysław Chądzyński, Mieczysław Sambowicz i Klemens Sznarbachowski. — Wszystkich przeprowadzono do I-go komisariatu, a następnie do urzędu śledczego.

Sensacją stanowi fakt, że Mieczysław Zarzycki jest kierownikiem okręgu warszawskiego Zw. Młodej Polski, a p. Klemens Sznarbachowski jest jednym z wybitnych działaczy sektora „młodzieżowego“ Ozonu i współpracownikiem pisma „Młoda Polska“.

Szef „Ozonu“, zdaje się, ze swymi pupilami jeszcze dużo mieć będzie kłopotów.

Jeszcze i to.

Luszcarnia ryżu protektorem komunizmu.

Gdynia. Do luszcarni ryżu, w której w ostatnich dniach było zapotrzebowanie na kilku robotników, przyjęto do pracy tylko poleconych „towarzyszów“. Jak wiadomo, przedsiębiorstwo to jest własnością głośnej już rodziny żydowskiej Mazurów i Wasserbergów. Przyjęto wyłącznie zorganizowanych socjalistów, wskazanych przez mgr. Paradysza. Odmówiono natomiast robotnikom, należącym do organizacji narodowych.

Wobec tego jawnego bojkotu robotników narodowych winni przedsiębiorcy chrześcijańscy i całe społeczeństwo zająć zdecydowane stanowisko wobec tej instytucji żydowskiej.

Z krwawej Hiszpanii.

Ofensywa powstańców na froncie półn. trwa. Salamańca. Komunikat urzędowy głównej kwatery wojsk powstańczych.

Front północny:

W Asturii na odcinku wschodnim przełamaliśmy wczoraj opór nieprzyjaciela pod Torrellana, zadając mu ciężkie straty i zmuszając go do tak szybkiego odwrotu, iż na placu pozostawił wielu zabitych i rannych, których wojska nasze zbierają. Zajęliśmy wszystkie miejscowości, sąsiadujące z portem lotniczym Llanes. Zajęliśmy miasto Llanes.

W strefie południowej wojska nasze oczyściły znaczną część zajętego obszaru. — Wzięto do niewoli około 500 milicjantów. Wielu z nich poddało się samych.

Na odcinku zachodnim zanotowano tylko strzelaninę i kanonadę.

Front środkowy:

Na odcinku Aragon sytuacja w dalszym ciągu bez zmian. Dzień dzisiejszy wojska nasze poświęciły umacnianiu zdobytych pozycji i odparły wszystkie ataki nieprzyjacielskie.

Komunikat dodaje, iż akcja zbierania materiału wojennego na całym terytorium północnym odbywa się w dalszym ciągu. Dotychczas sklasyfikowano następujący materiał: 105 armat w doskonałym stanie, 22 czołgi, zaopatrzone w działa, których kilka konstrukcji sowieckiej, 230 ciężkich karabinów maszynowych, 450 karabinów maszynowych i 30 tys. karabinów.

Czerwoni nie zdobyli miasta Belchite.

Sewilla. Gen. Queipo de Llano w swym codziennym przemówieniu radiowym oświadczył, iż pomimo twierdzenia wojsk rządowych i depeesz gratulacyjnych, wymienionych pomiędzy ministrem obrony a gen. Ozasem, Belchite znajduje się wciąż w rękach powstańców, których garstka zadała cios wojskom rządowym.

Dzięki zręcznemu fortelowi powstańcy uprowadzili statek z materiałem wojennym.

Paryż. Z porty Bone, w Tunisie, donoszą o zręcznym fortelu narodowców hiszpańskich.

W porcie stał od 12 dni czerwony hiszpański parowiec „Mar Negro” z ładunkiem czołgów i samolotów z Odessy, czekając na rozkazy Walencji.

Kapitan statku udał się na krótki pobyt do Algieru, skąd powrócił na pokład z grupą zwolenników narodowców hiszpańskich. Podczas gdy większość załogi, wieczorem otrzymawszy urlop, udała się na ląd, narodowcy opanowali statek, podnieśli kotwicę i pod osłoną nocy odплыли z portu. Do tej pory nie są jeszcze znane dalsze koleje statku, ale przypuszczają, że statek jest już w bezpiecznym miejscu.

Hiszpańskie wojska narodowe w Reina podczas marszu na Santander. Posterunki narodowe na ulicy miasta.

Wojna na Dalekim Wschodzie.

Wielka ofensywa Japończyków na froncie szanghajskim.

Oczekiwana od kilku dni ofensywa japońska rozpoczęła się na froncie szanghajskim. Japończycy zaczęli od przygotowania artyleryjskiego, otwierając ogień ze wszystkich swych baterii i okrętów, stojących w pobliżu Szanghaju. Baterie chińskie energicznie odpowiadają.

Masowe rozstrzelania w Sowietach.

Moskwa. — Gazeta „Roboczyj”, wychodząca w Mińsku, donosi, że sąd wojenny białoruskiego okręgu skazał na rozstrzelanie 8 osób, członków organizacji trockistowsko-szpiegowskiej, którzy dokonali szeregu ataków terrorku wśród czerwonej armii. Wyrok został już wykonany. Według informacji tego samego pisma przed paru dniami rozstrzelano za podobne przestępstwa 6 trockistów z Białej Rusi.

Leningrad. — Trybunał leningradzkiego okręgu wojennego na swym posiedzeniu w dniu 31 sierpnia br. rozpatrywał sprawę 10 „wrogów ludu”, oskarżonych o „akcję dywersyjną i działalność wyrotową” w fabryce „Krasnaja Zaria”. W wyniku rozprawy na karę śmierci przez rozstrzelanie skazano 11 wyższych urzędników fabrycznych. Jest to już czwarty z kolei wyrok w masowych procesach „szkodników”, działających na terenie przemysłu sowieckiego.

Kancelarz Hitler w Norymberdze.

Norymberga, 7. 9. Wczoraj o godz. 15.45 przybył tu kancelarz Hitler, witany z ogromną pompą. Uroczystość powitania przez władze odbyła się w wielkiej sali ratusza, gdzie zgromadził się cały korpus naczelników partii, przedstawiciele władz państwowych i armii. Przemówienie powitalne wygłosił burmistrz Norymbergi; odpowiedział mu kancelarz Hitler.

Otwarcie kongresu partyjnego nastąpiło we wtorek o godz. 11 przez „gauleitera” Wagnera, który odczytał proklamację Hitlera.

Zaproszeni przez Hitlera przedstawiciele państw zagranicznych udali się do Norymbergi dwoma pociągami nadzwyczajnymi, w towarzystwie przedstawicieli urzędu spraw zagranicznych i licznej eskorty honorowej, przydzielonej z ramienia formacji partyjnych.

Jeszcze konfiskata „oświadczenia” Ignacego Paderewskiego.

Jak już podaliśmy pokrótce, szereg gazet został skonfiskowanych za przedrukowanie z wychodzącego w Katowicach tygodnika „Zwrot”: „Oświadczenia Ignacego Paderewskiego”. W postanowieniu Sądu Grodzkiego w Toruniu z dn. 2 września 1937 r. uzasadniono konfiskatę tym, że artykuł pt. „Oświadczenie Ignacego Paderewskiego” zawiera w całej swej treści przestępstwo z art. 28 ust. pras. z dn. 7. V. 1874 r.

Z rozprawy sądowej, która z powodu tej konfiskaty wyniknie, Czytelnicy będą mogli się dowiedzieć, jakiego to rodzaju przestępstwa dopuścił się w pierwszym swym po tylu latach do społeczeństwa polskiego oświadczeniu były prezydent rządu Rzeczypospolitej i były delegat Polski na konferencję pokojową, o którego roli i zasługach w dziele odbudowania Polski zbyteczną jest chyba rzeczą przypominać!

W każdym bądź razie społeczeństwo polskie będzie na proces sądowy w tej niezwyklej sprawie czekać z niecierpliwością.

Dyrektor skrzywił usta i spojrzał z przerażeniem na Eustachiusza. — Co ten młody człowiek pocnie nadal z nami, — pomyślał.

— Czy panowie literaci są już zgromadzeni na wielkiej sali? — zapytał Eustachiusz, odkładając na bok kontrakty.

Gdy dyrektor dał na to potakującą odpowiedź, udał się z żoną, Johnem Short, na tę salę, gdzie byli już zgromadzeni wszyscy redaktorowie, korespondenci, autorowie i pomniejsi literaci rozmaitych oddziałów.

— Pozwólcie, moi panowie, — rzekł uprzejmie Eustachiusz, — że wam przedstawię moją małżonkę, która dawniej znaną była w tym wydawnictwie, gdyż jest autorką jednego z najlepszych dzieł tegorocznych i która, jak nie wątpię, napisze niejedną jeszcze równie dobrą książkę, którą będziemy mieli zaszczyt rozpowszechnić po świecie.

Na te słowa powstał ogólny szmer zadowolenia. — A teraz, moi panowie, przedstawiam wam pana Johna Shorta, który wraz ze swym bratem przyczynił się głównie do wygranej tego procesu, a w który przez dziwne okoliczności byłem zawikłany. Obecnie wypada mi powiedzieć, dlaczego was ta wszystkich, moi panowie poprosiłem. Najpierw,

W imieniu Ojca św.

Biskup Morski dokonał koronacji Królowej polskiego morza w Swarzewie.

Jak wiadomo, została swego czasu skradziona w Swarzewie cudowna figura M. B. Królowej Polskiego Morza. Po jej odnalezieniu z powodu zupełnego jej ogołocenia nastąpiła w dniu 8 bm. w uroczystość Narodzenia Najśw. Marii Panny jej koronacja. Opis uroczystości koronacyjnych podamy później. Dziś tylko zaznaczamy, że ks. Biskup dr. Okoniewski powiadomił ks. prob. Prokobisa w Swarzewie, że otrzymał dekret z Rzymu, w którym upoważniony został jako delegat papieski do dokonania w imieniu Ojca św. koronacji cudownej figury.

Domagali się rozwiązania Stronnictwa Ludowego Echa posiedzenia posłów małopolskich.

Warszawa. Na konferencji posłów i senatorów z Małopolski, która odbyła się w dniu 1 bm., kilku posłów wyraziło swoją opinię, że w związku z akcją, jaką prowadziło Stronnictwo Ludowe, które spowodowało znane już wszystkim wypadki, należało by je rozwiązać. Większość jednak obecnych bądź to przeciwstawiała się tej koncepcji bądź też nie ujawniła swego stanowiska w tej sprawie.

Jeszcze odznaczenia działaczy społecznych woj. pom.

Złoty Krzyż Zasługi za zasługi na polu pracy społecznej otrzymał poza już przez nas podanym jeszcze: dr. Wład. Bolewski w Podgórzu pow. toruński, ks. Jan van Blercq, prob. w Grudziądzu, Florian Buczkowski w Lisewie pow. chełmiński, ks. Józef Czaplewski prob. w Swornogacach pow. chojnicki, ks. Edgar Wacław Al. Daszyński, prob. w Legbądzie pow. tucholski, ks. Sylw. Frost, prob. w Parchowie pow. kartuski, dr. Walter Geiger w Mortegach pow. lubawskiego, Bolesł. Gordon, prob. w Grabowie pow. Starogardzki, Bron. Hozakowski w Toruniu, Jan Karnowski w Czarnowie pow. chojnicki, ks. Józef Ledóchowski, proboszcz w Radoszkach, pow. brodnicki, dr. Jan Lemańczyk w Kościerzynie, ks. Paweł Marchlewski dziekan w Chojnicach, ks. Józef Paszota, dziekan w Przdokowie pow. kartuski, Stefan Szlachetkowski w Kartuzach, ks. dr. Ignacy Szwedowski, prob. w Kijewie Królewskim pow. chełmiński, inż. Ludwik Wiktor w Starogardzie, ks. Jan Wilkowski dziekan w Włocławku pow. sępólński.

Za zasługi na polu pracy społecznej i zawodowej: Stefan D'Erdeville w Dźwierznie powiatu toruńskiego, Ignacy Mieczkowski w Ciburzu pow. działdowski, Mieczysław Michał w Gdyni, Karol Neyman w Gdyni, Jan Rakowski w Grudziądzu.

Złoty Krzyż Zasługi po raz drugi za zasługi na polu pracy zawodowej: inż. Wojciech Szerzyk w Toruniu.

Srebrny Krzyż Zasługi za zasługi na polu pracy społecznej na Pomorzu otrzymało 63 osób. Poza wymienionymi już w sobotnim wydaniu: Alojzy, a nie Antoni Biernacki Lubawa, Wincenty Fichna Działdowo, Józef Groszyński Działdowo, Tadeusz Kobus Jabłonowo, Stefan Maciejewski Cielęta, pow. brodnicki, Miecz. Malinowski Cieszyń, pow. brodnicki, Maria Meysztowiczowa Piecowo, pow. brodnicki, siostra Marta Tryjankowska Lubawa.

Za zasługi na polu pracy społecznej i zawodowej: Felicjan Jankowski Narzyn, pow. działdowski, Stanisław Sławęcki Księżydwór, pow. działdowski.

Brazowy Krzyż Zasługi za zasługi na polu pracy społecznej otrzymało 199 osób, m. in.: Alojzy Barczewski Kuligi, pow. lubawski, Bol. Biedziński Zbiczno, pow. brodnicki, Ludwik Busze Treпки, pow. brodnicki, Teodor Busze Sumówko, pow. brodnicki, Bol. Cichoński Zbiczno, pow. brodnicki, Józef Falkowski Wroclki, pow. brodnicki, Antoni Frankowski Sumówko, pow. brodnicki, Maks. Gołaszewski Jabłonowo, pow. brodnicki, Franciszek Hinz Brodnica, Józef Kalisz Radoszki, pow. brodnicki, Wacława Karolczykówna Brodnica, Józef Kolodziejki Rybno, pow. działdowski, Kaz. Maciejewski Zgnitobłota, pow. brodnicki, August Małachowski Zakrzewo pow. działdowski, Wincenty Piotrowski Zaborowo, pow. brodnicki, Stefan Pokojski Bachotek, pow. brodnicki, Czesław Wawrzyniak Kraszyn, pow. brodnicki, Bron. Wolski Waplersk, pow. brodnicki, Bol. Wronkowski. Karbowo, pow. brodnicki, Leon. Zuchliński Zembrze, pow. brodnicki.

Za zasługi na polu pracy społecznej i zawodowej: Jan Czarniecki Tuczek, pow. działdowski, Wład. Dolny Gródk, pow. działdowski, Fr. Ostrowski Rumian, pow. działdowski, Jakób Pawlicki W. Turza, pow. działdowski, Stan. Psuty, Brodnica, Aleks. Radzyński, Brodnica, Bron. Tessar, Lidzbark, Klemens Krzesiński, Brodnica, Leon Wysocki Prusy, pow. działdowski. Za zasługi na polu pracy zawodowej: Wład. Wielgomas Fijewo, pow. lubawski.

Niesamowity testament.

Powieść angielska. 82

(Ciąg dalszy).

Nagle Eustachiusz drgnął, wyjął z tej paczki kontraktów jakiś dokument i zaczął go czytać. Był to ów kontrakt Augusty z Nelsonem i spółką, który ją na lat pięć wiązał jako złe płatną pracownicę do tego wydawnictwa.

— Oto coś dla ciebie, mój aniele, — rzekł, podając papier żonie.

Augusta, spojrzawszy nań, zadrżała, wszystkie ówczesne troski stanęły jej żywo w pamięci.

— Co mam z tym zrobić? — rzekła, — podrzeć chyba.

— O nie, — rzekł, odbierając kontrakt z jej ręki. Wyjął z pugłaresu ołówek i napisał wielkimi głoskami: „Ten kontrakt jest unieważniony” i dodał datę.

— Teraz, — rzekł, — każemy ten kontrakt oprawić za szkło i powiesimy go tu w biurze, jako dowód, w jaki sposób prowadziło interesy wydawnictwo Nelsona i spółki.

aby panom oznajmić, że odtąd ja jestem jedynym właścicielem tego zakładu, ponieważ odkupiłem od panów Addison i Roscoe ich udział, („to dobrze”, odezwał się głos jakiś) i spodziewam się, że odtąd w zgodzie i spokoju z sobą pracować będziemy. Po drugie chciałem uwiadomić panów, że zamyślam zmienić gruntownie sposób prowadzenia interesów w tym wydawnictwie, (wielkie poruszenie), do czego już z pomocą pana adwokata Shorta pierwsze zarysy ułożyłem. Wiem z ksiąg obrachunkowych, które przejrzałem przed odkupieniem od panów Addison i Roscoe ich udziału, że dochody tego wydawnictwa wynoszą przeciętnie 57 procent od kapitału włożonego. Postanowiłem więc, że na przyszłość czysty zysk tego przedsiębiorstwa ma być w następujący sposób podzielony: 10 procent ma otrzymać autor wydawanej książki i 10 procent wydawnictwa. Gdyby pozostała nadwyżka, ta byłaby w następujący sposób podzielona: trzecia część z niej będzie składana na fundusz, z którego urzędnicy tego zakładu będą opłacani, druga połowa zostanie oddana autorowi. Więc przypuszczamy, że dzieło jakiegoś przyniesie sto procent, w tym razie ja dostanę 10, dla urzędników na pensje odkłada się 26 procent, a autor dostaje 64 procent. (C. d. m.)

Na zjazd powiatowy Stron. Narod. w Lubawie.

W niedzielę, dnia 19 bm., odbędzie się w Lubawie wielki zjazd Kół Stron. Narod. powiatu lubawskiego. Zjazd ten połączony jest z poświęceniem proporczyka. Powinien on stać się potężną manifestacją ducha i uczuć narodowych całego powiatu. Wzywam przeto i Zarządy wszystkich Kół Stron. Narod. do rozwinięcia gorliwej propagandy za jaknajliczniejszym udziałem członków i sympatyków w tym zjeździe.

Ks. Józef Dembleński,
Prezes powiatowy Stron. Narodowego

WIADOMOŚCI

Nowe Miasto Lubawskie, dnia 8 września 1937 r.

Kalendarzyk. 8 września, Środa, Narodz. NMP.

9 września, Czwartek, Piotra.

Wschód słońca g. 5 — m. 09. Zachód słońca g. 18 — m. 06.
Wschód księżyca g. 10 — m. 40. Zachód księżyca g. 19 — m. 47.

z miasta i powiatu

A jednak poskutkowało.

P. Taube na wtorkowy targ nie raczyła już przybyć do Nowego Miasta.

Nowe Miasto. Nasza usilna reakcja na łamach naszego pisma w stosunku do żydowskiego handlu owocami w Nowym Mieście nie pozostała bez skutku. Wyraźnym nadzieję, że po tych naszych uwagach „gołębia“ ta wnet się z naszego miasta ulotni. Posyłały się pod naszym adresem pogrózki i stanęła w obrocie żydówki zbłądzone garstka czerwonych robotników, pełniąc straż nad straganem, prócz tego stragan został obstawiony przez całą paczkę klienteli, nikomu nie znanych osobników, którzy ostentacyjnie czynili zakupy, choć na pierwszy rzut oka było widoczne, że są to tylko podstawione figury, a mimo to wolała żydówka ta na wtorek głównym targu się nie pokazać. Być może, że spróbują jeszcze później swego „szczęścia“, ale możemy jej przepowiedzieć, że jej świetne interesy się skończyły raz na zawsze. Jest to dowód, że nie należy wobec żydowskiej konkurencji zakładać ręk, a rażno oblać. Wtedy cel się osiągnie. A naszym celem i obowiązkiem jest odżydzić doszczętnie nasze miasto.

Bodajże się namyśliła
I buty swe już spaliła!
Ta żydówka, ta z Brodnicy,
Mówia o niej w każdej ulicy.
Częstowała żydofilów,
Zwoływała też rabinów —
Na te gruszki, pomidory,
Spryt w tym miała szybki, skory.

Mimo prób i nalegania,
Szła do niej bez gadania. —
Jedni kupowali nam na „psotę“,
Okazali przy tym swą ślepotę.
Bo za darmo tam nie dostali,
Przy tym żydówkę wroga dorabiali.
Jakżeś w ten wtorek było miło,
Ze żydówki już nie podświecilo,
Czosnkiem i cebulką więcej nie woniło!

Uwaga! druhnny z pod znaku KSM!

W niedzielę, dnia 12 bm. przypada doroczne patronalne święto Druhen. W dniu tym nasze oddziały w szczególniejszy sposób uczczą swoją Patronkę Najśw. Marię Pannę. W sobotę o godz. 5 popoł. wspólna powieść, a w niedzielę o 8.30 Msza św. i wspólna Komunia św. Oby w tym dniu nikogo nie brakowało! Sprawy służ! Ks. Asystent.

„Dzień Kwiatka.”

Nowe Miasto. Za staraniem tuż Stow. Pań Mił. św. Winc. a Paulo urządziła tuż. Przedszkole w niedzielę, dn. 12 bm. „Dzień Kwiatka”. Prosimy zatem gorąco Szan. Obywatelstwa o przychylnie odniesienie się, jak zwykle, do powyższej kwesty i na ile kogo stać, choćby najskromniejszy datkę złożyć do skarbnicy w zamian za wianek kwiatów, a umożliwi się zakupienie opasu na zimę dla najbardziej potrzebujących, uczęszczającej do Przedszkola. Zarząd.

Komunikat.

Nowe Miasto. Niniejszym podaję do wiadomości, że z dnem dzisiejszym zamykam aż do odwołania wszelki ruch kołowy na drodze powiatowej Mroczenko—Grodziecno. Ruch kołowy należy odtąd kierować na drogę objazdową Tyllice—Mroczenko.

Za przewodn. Wydziału Powiatowego:
Z. Piotr, badowniczy.

Ceny targowe.

Nowe Miasto. Na wtorkowym targu płacono za: ft. masła 1,30—1,40 zł, mdł. jaj 1,10, parę gołębi 60 gr., kurczę 80—1,20, kurę 1,60, kaczkę 1,80—2,20, gęś 2,73, cetr. kartofli 1,60, furkę drzewa 4—5,50, furkę torfu 6—11, parę prosiąt 20—32, bekony 45 zł cetr., tłuste świnie 55 zł cetr. Na obu rynkach ruch jak i dowóz staby.

Podziękowanie.

Lubawa. Składam pp. Staroście Kowalskiemu, Wicestaroście Budnikowi i Kwiatkowskiemu z Rodzonego serdeczne „Bóg zapłać” za złożone na moje ręce 9,40 zł, jako ofiarę na rzecz biednych dzieci w Lubawie, zamiast kwiatów na imieniny. B. Jarzęcka.

Kradzieże.

Lubawa. W dniu 1. 9. Walerianowi Górskiemu, robotnikowi z Lubawy, skradziono 1 zegrek wartości 10 zł.

Samplawa. Dnia 31. 8. Paweł Kamiński z Samplawy skradziono 1 drabinę i 2 okna ogólnej wartości 45 zł.

Targowisko. W dniu 3. 9. p. Rykaczewskiemu Fr. z Targowiska skradziono z bielnika bieliznę wartości 15 zł. kradzieży dokonał Kurelska Fr. i siostra jej Helena z Lubawy.

Krotoszyń. 30. 8. z lasu leśnictwa Lekarty skradziono drzewo opałowe wart. 2,20 zł. Kradzieży dokonał Zagórski Fr. z synem Bronisławem z Lekart.

Szwarczenowo. W dniu 6. 9. na zabawie w Krotoszyńskich skradziono p. Józefowi Granicy z Szwarczenowa i rower męski wart. 145 zł z samklniętego obława.

Pożary.

Kurzętnik. W poniedziałek dn. 6 bm. w godz. popołudniowych wybuchł pożar w Kurzętniku u p. Piotra Osieckiego, gdzie spalił się dom mieszkalny, chlew i szopa.

Tak samo we wtorek i w tym samym czasie, wybuchł pożar w Bratianie na szkodę p. Knuta z Chrośle, który ma dom mieszkalny w Bratianie, w którym zamieszkuje 8 lokatorów. Dom był murowany, papą kryty. Dochodzenia prowadzi Polleja.

Z Pomorza.

Echo z dokonanego napadu rabunkowego.

Lidzbark. W mies. jesieni ub. roku dokonano na tut. rob. Sienickiego napadu rabunkowego i to jak wiadomo na dworze w lesie państwowym pod Zielunim gdy z obwozu nafty (firmy Standard Nobel) wracali do Lidzbarka. Poza poturbowaniem go skradziono mu torbę wraz z skasowaną za naftę większą sumę pieniędzy. Dochodzenia w tej sprawie rabunkowej wówczas były bezskuteczne. I oto w ub. dniach chodzący po lesie rob. Dejmeński niespodzianie znalazł torbę, która okazała się tą, którą zrabowano. W torbie była jeszcze książka do zapiek.

Z targu i jarmarku na bydło i konie.

Lidzbark. Podczas targu 2 bm. płacono za mdł. jaj 0,85—0,90 zł, pół kg. masła 1,20—1,30, ceny za drób bez zmian, za cetr. kartofli płacono 1,60—1,80, cetr. żyta 11,25—11,50 zł. Przywóz średni.

Za bekony płacono 44—46 zł, cetr. tłustej świnie 48—52, rzeźnicy płaćli do 55 zł, parę prosiąt 24—28 zł. Przywóz świń staby.

Podczas jarmarku na bydło i konie płacono za krowy mleczne 80—200 zł i wyżej, za młode bydło 50—120 zł, cielęta do 15 zł, kozy do 18 zł. Spęd bydła średni. Za konie robocze płacono 70—250 zł. Spęd koni był nie liczny.

Zmiana na stanowisku starosty brodnickiego.

Brodnica. Ostatnio obiegła miasto nasza wiadomość o mającej nastąpić wkrótce zmianie na stanowisku starosty pow. brodnickiego. Jak się dowiadujemy, wersją ta posiadała znamiona prawdy. Starosta powiatu brodnickiego p. Galusiński objął ma stanowisko starosty grudziądzkiego. Następca nie jest chwilowo znany. Mówi się o p. Kłotwi, staroście grudziądzkim. Ile w tym prawdy, okaże najbliższa przyszłość. Starosta p. Galusiński przybył do Brodnicy przed około 21 pół laty z Kostopola na Wołyniu, obejmując stanowisko po staroście p. Wimmerze (znanym wrogu narodowców.) Rolnictwo pow. brodnickiego posiadało w obecnym włodarzu powiatu opiekuna i obrońcę swych praw. Również sport cieszył się opieką głową powiatu.

Jak nas informują, wyruszyć ma do kompetentnych czynników delegacja obywatelstwa z prośbą o odwołanie przeniesienia. Delegacji tej życzyć należałoby powodzenia w osiągnięciu tego celu.

Śmiertelny wypadek na szosie pod Brodnicą.

Brodnica. Dn. 6 bm. o godz. 8.15 na szosie pod Brodnicą zjechał w kierunku Brodnicy wóz nafałowany świniami. Podczas wsiadania na wóz, czeladnik rzeźniczy Leon Tomaszewski z Wroceka, pow. brodn., został kopnięty przez konia i upadł na bruk. Lekarz dr. Kozłowski stwierdził natychmiastową śmierć. Zwłoki T. przewieziono do kosztownej szpitala pow. w Brodnicy — do dyspozycji prokuratora. Tomaszewski liczył 26 lat. Dalsze dochodzenia w toku.

Komunikat stacji obsługi turystycznej w Brodnicy.

Tani urlop w Zakopanem w czasie od 7. września do 31 października br. organizowany przez „Orbis” na podstawie indywidualnych kart uczestnictwa, które uprawniają do:

- 1) 83 proc. zniżki kolejowej przy przejeździe do Zakopanego i bezpłatnego powrotu;
- 2) bezpłatnego przejazdu koleją linową na Kasprowy lub autobusem PKP. do Morskiego Oka i z powrotem;
- 3) opłaconego trzydniowego pobytu w pensjonacie wraz z pełnym 5-krotnym utrzymaniem w Zakopanem i opłaconą takną klimatyczną oraz 40 proc. przy dłuższym pobycie
4. bezpłatnego udziału w wycieczkach górskich pieszych pod fachowym przewodnictwem, organizowanych przez LPT. Zakopane i szeregu innych zniżek itp.

Zdecydujemy się na wyjazd do Zakopanego, korzystając z niebываłej zniżki kolejowej, gdyż podobna okazja nietychło nastąpi. Zakopane jako miejscowość klimatyczna o wybitnie górkim klimacie i idealnych warunkach zdrowotnych gwarantuje wszystkim. Opłacenie ryczałtu na pobyt w pensjonacie jest niekonieczne przy wykupieniu karty.

XVII. „Targi” Wschodnie we Lwowie, odbywające się od dnia 4 września do 18 września rb.

Dla osób, udających się w powyższym czasie do Lwowa, przyznało Ministerstwo Komunikacji 75 proc. zniżkę kolejową na przejazd z powrotem na podstawie kart uczestnictwa, które uprawniają również do wstępu na „Targi” po wymianie kuponu na bilet.

8. „Targi Wołyńskie” w Równem w dniach od 12 do 26 września rb., na które wydało Ministerstwo Komunikacji 75 proc. zniżkę kolejową w drodze powrotnej dla osób, udających się do Równego. Przejazd ulgowy odbywa się na podstawie indywidualnych kart uczestnictwa, które uprawniają do szeregu innych zniżek.

Karty wydaje i informacji udziela Stacja Obsługi Turystycznej.

Przy korespondencji zamiejscowej, załączyć znaczek na odpowiadź.

RUCH TOWARZYSTW.

Lubawa. Zebranie Zw. Inw. Wojennych RP. koła w Lubawie odbędzie się w niedzielę, dnia 12. 9. 37 r. o godz. 13 u p. Ig. Zielińskiego ul. Grunwaldzka 12.

Ze względu na ważne sprawy przybycie wszystkich członków jest konieczne. Zarząd.

Baczność Hallerczycy!

Lubawa. Spowodu przyjazdu w miesiącu październiku p. gen. Hallera do Lubawy zwołuje się na dzień 12 września 1937 godz. 15 nadzwyczajne walne zebranie, które odbędzie się w sali p. Asta, przy ul. Grunwaldzkiej. Obecność wszystkich drh. drh. obowiązkowa, a w razie nieobecności kompletu członków drugie nadzwyczajne walne zebranie odbędzie się w ten sam dzień o godz. 15.15. Program: Wybór komitetu przyjęcia gen. Hallera oraz ustalenie programu. Członem! Zarząd.

Baczność PP. Pszczelarze!

Nowe Miasto. Nadszedł cukier na podkarmianie pszczoł. Jest do odebrania u p. Kujawskiego. Wrzesniowe zebranie towarzystwa odbędzie się we wtorek 21. bm. o godz. 13. w lokalu T.C.L. przy ulicy Środkowej, na które zaprasza członków i sympatyków Zarząd.

Baczność Westfalczycy!

Zebranie Koła Związku Obrony Praw Górnika Westfali i Nadreni na powiat lubawski odbędzie się w niedzielę, dn. 12-go września rb. w lokalu p. Serotyńskiego w rynku zarzą po sumie, tj. godz. 12 i pół. O liczny udział pros! Zarząd.

Kącik dla palaczy:

Rewelacja w cenie i gatunku
Gilzy „Pełnowatki—Altesse”
z najlepszych, najtańsze.

Zebranie członków Stron. Narod. koło Nowe Miasto.

Nowe Miasto. W środę, dnia 8 bm. o godz. 8 wiecz. na małej salce Hotelu Centralnego odbędzie się zebranie członków Stron. Narod. Spowodu ważnych spraw, m. in. wielki zjazd Stron. Narod. w Lubawie, prosimy o liczny udział. Referat wygłosi zamiejscowy mówca.

Zarząd.

Spęd bekoniów w Lubawie

odbędzie się w poniedziałek, dnia 13 bm. o godz. 6 rano w następującej kolejności: Rożental, Kazanica, Rumienica, Rumian, Ostaszewo, Złotowo, Byszwałd, Wajdyki, Tyllice, Bratian, Wierloch Polska, Zielkowo, Swinlarz, Zwiniarz, Lubstynsk, Rakowice, Tuszewo, Zajęczkowo, Czerlin, Lubawa, Samplawa, Targowisko, Omule, Prątnica, Grodziczno, Dębień, Klepiny, Jeglia, Rybno.

Spęd bekoniów w Nowym Mieście

odbędzie się we wtorek, dnia 14 bm. o godz. 6 rano w następującej kolejności: Wawrowice, Zajęczkowo, Mroczeno, Nowe Miasto, Jamleńnik, Samplawa, Mikołajki, Tyllice, Bratian, Wielkie i Małe Bałowski, Nowydwór, Kurzętnik, Kamionka, Marzęlice, Rakowice, Gwizdźny, Radomno, Lekarty, Niem. Bzozle, Gryżliny. Zapotrzebowanie na spędzie bardzo duże. Odstawiać również mogą producenci z okręgu Biskupiec. Instruktoriat Hodowlany PIR. w Nowym Mieście Lub.

KĄCIK RADIOWY

Audycje Polskiego Radia w Warszawie.

Czwartek, 9. IX. 6.15 Audycja poranna. 11.15 Audycja dla szkół. 11.40 Płyty. 12.25 Muzyka salonowa. 16.00 Wrzesień — pogad. dla dzieci. 16.15 Koncert z Cieclocinka. 16.45 Sprawa kobieca na forum Ligi Narodów — odczyt. 17.00 Lekki koncert 18.15 Sygnal dyrygent w repertuarze walców Straussa. 19.00 Wesele Elżuni — w Teatrze Wyobraźni. 20.00 Koncert solistów. 21.05 Muzyka tan. 21.45 „Pan Tadeusz” Mickiewicza — fragm. 22.00 Wieczorny koncert w wyk. ork. symf. PR.

Piątek, 10. IX. 6.15 Audycja poranna. 11.15 Audycja dla szkół. 11.40 Płyty. 12.25 Ork. wojsk z Wilna. 16.15 Polska kapela ludowa z Natęczowa. 16.45 Z pustyni — ziemia obiecana — reportaż. 17.00 Najpiękniejsze melodie operetkowne — koncert z Targów Wschodnich we Lwowie. 18.15 Pogad. konkursowa. 18.20 Ork. i duety fortep. 19.00 Płyty. 20.00 Muzyka lekka w wyk. m. ork. Polsk. Radia. 21.00 Muzyka tan. 21.45 „Pan Tadeusz” Mickiewicza — fragm. 22.00 Koncert solistów.

Program Polskiego Radia S. A. Rozgłośnia Pomorska w Toruniu.

Fala 304,3 m. 988 Kc. 16—24 Kw.

Czwartek, 9. IX. 12.15 Pielegnowanie zasiewów — pogad. roln. 13.00, 15.00, 23.00 Płyty. 15.35 Poradnik sport. 15.40 Wiad. z Pomorza. 16.15 Koncert rozrywkowy z Cieclocinka. 18.00 Koncert żywczeń. 18.45 Wiad. sport. z Pomorza.

Piątek, 10. IX. 12.15 Wiad. gosp. 13.00, 15.00, 18.15, 23.00 Płyty. 15.40 Wiad. z Pomorza. 18.00 Brześć Kujawski — gród Łokietka — pogad. 18.45 Wiad. sport. z Pomorza. 22.00 Koncert solistów.

Poza tym transmisje z innych polskich stacyj.

Łosowanie dolarówki.

40.000 dol. nr. 533789.

8.000 dol. nr. 1312096.

3.000 dol. nr. 354777, 474236, 1379506.

1.000 dol. nr. 163490, 311301, 519325, 749989, 1426431.

500 dol. nr. 221967, 498998, 513493, 670798, 670913, 791834, 909443, 978514, 1110617, 1361867.

100 dol. Nr. 10226, 36184, 53332, 54016, 81786, 114693, 118133, 141665, 183918, 197759, 235920, 242548, 280234, 303336, 303355, 347899, 319751, 320810, 331381, 338194, 356505, 381856, 412951, 418798, 426850, 429798, 450232, 466029, 487797, 525821, 550326, 568412, 584185, 611298, 624035, 630201, 650942, 700873, 711271, 724836, 732821, 739456, 750503, 762203, 764630, 768481, 802015, 813460, 875632, 972965, 997704, 1010391, 1012788, 1029550, 1101942, 1140846, 1155627, 1237457, 1264627, 1267091, 1269963, 1303051, 1309412, 1322031, 1343550, 1344170, 1352986, 1356550, 1364322, 1382104, 1383995, 1471674, 1485954, 1492264.

Wielka manifestacja w Częstochowie

w odpowiedzi na niemieckie bluźnierstwa.

Częstochowa. W związku ze znaną napaścią niem. tygodnika „Der Arbeitsmann” na kult Matki B. Częstochowskiej dnia 5 bm. rano w kaplicy Cudownego Obrazu Matki Boskiej Częstochowskiej na Jasnej Górze odbyła się wotywa ekspiacyjna, którą celebrował gen. Zakonn. Ojciec Pius Prządziecki. Wieczorem z katedry wyruszył na Jasną Górę wielotysięczny manifestacyjny pochód religijny, prowadzony przez J. E. ks. Biskupa Kubinę. W pochodzie niesiono kopię Cudownego Obrazu. Po przybyciu na Jasną Górę ks. Biskup Kubina wygłosił dłuższe przemówienie, w którym mówił o fakcie zniewagi Cud. Obrazu oraz zawiadomił obecnych, że niemieckie czynniki rządowe udzieliły już zadosyćczynienia polskiemu światu kat. Manifestację zakończono odśpiewaniem: „Boże, coś Polskę”. W manifestacji wzięło udział 40 tys. osób.

Dotadni bilans skarbowy za miesiąc sierpień.

Dochody wynosiły 184 mil. 455 tys. zł.

Wydatki wynosiły 183 mil. 812 tys. zł.

Nadwyżka dochodów nad rozchodami wynosi zatem 343 tys. zł.

Nieznani sprawcy, przybywszy samochodem, spalili wieś narodową Rożków-Ziemaków.

Lemża. W nocy z soboty na niedzielę we wsi Różki-Ziemaki w pow. Mińsko-Mazowieckim wybuchł groźny pożar, powstały wskutek zbrodnictwo podpalenia. Wieś podpalono z czterech stron jednocześnie, wskutek czego spłonęły niemal do szczętu wszystkie prawie zabudowania. W płomieniach zginęła śp. Płońska Petronela oraz ciężkie poparzenia odniósł kierownik Koła Stronnictwa Narodowego, Kazimierz Zdrodowski. Jak stwierdzono w początkowych dochodzeniach, podpalacze przyjechali na miejsce samochodem i zatrzymali się na szosie w odległości około pół kilometra od wsi, a po spełnieniu zbrodnictwa dzieła natychmiast odjechali w nieznanym kierunku.

We wsi Różki-Ziemaki nie ma ani jednego Zydą; prawie wszyscy mieszkańcy są narodowcami, przy czym dwaj spośród mieszkańców wsi, bracia Jan i Józef Pogorzelscy, byli dwukrotnie więzieni w Berezie Kartuskiej.

Urzędowe sprawozdanie targowej Komisji w Poznaniu.

z dnia 31. 8. 1937 r.

Cielęta:	
Najprzedniejsze cielęta wytuczona	92-100
Tuczona cielęta	82-90
Dobrze odżywione	72-80
Miernie odżywione	50-70
Krowy	
Wytuczona pełnomięsiste	70-80
Tuczona mięsiste	56-62
Nietuczona dobrze odżywione	48-52
Miernie odżywione	26-36
Jalowice:	
Wytuczona pełnomięsiste	70-80
Tuczona mięsiste	60-68
Nietuczona, dobrze odżywione	50-58
Miernie odżywione	42-50
Młodzież:	
Dobrze odżywione	42-50
Owce:	
Wytuczona pełnomięsiste jagnięta i młodsze skopy	70-76
Tuczona starsze skopy i maciorki	60-66
Świnie (tuczniaki):	
Pełnomięsiste od 120 do 150 kg żywej wagi	126-132
Pełnomięsiste od 100 do 120 kg żywej wagi	114-122
Pełnomięsiste od 80 do 100 kg żywej wagi	104-112
Maciory i późne kastraty	100-120

GIEŁDA ZBOŻOWA

Placono w złotych kg za 100

	Poznań, 7. 9.	Bydgoszcz, 8. 9.
Zyto nowe	22.25-22.50	23.50-23.75
Pszenica	30.50-31.00	30.50-31.00
Jęczmień	19.50-20.00	18.75-19.25
Owies	19.75-20.50	19.25-20.00
Mąka żytnia 65 proc.	30.25-31.25	34.00-34.50
Mąka pszenna 65 proc.	44.75-45.25	45.00-46.50
Groch Viktoria	23.00-24.50	22.00-25.00
Groch Folgera	22.00-23.50	22.00-24.00
Łubin złoty	-	-
Mak niebieski	77.00-80.00	73.00-76.00
Gorzycza	38.00-40.00	40.00-42.00
Siemie lniane	42.00-45.00	45.00-47.00
Rzepak zimowy	54.00-56.00	56.00-58.00
Łubin niebieski	-	-

GIEŁDA WARSZAWSKA

Dolar 5.29¹/₂; frank francuski '975; frank szwajcarski 121.75
funt szterling 26.31; marka niemiecka 212.97; korona czeska 18.47; szyling austriacki 99.20; gulden gdański 100.20.

Za redakcję odpowiedzialny: Władysław Bau w Nowym Mieście.
Za ogłoszenia redakcja nie odpowiada.
W razie wypadków, spowodowanych siłą wyższą, przeszkod w składaniu, strajków itp., wydawnictwo nie odpowiada za dostarczenie pisma, a abonenci nie mają prawa domagania się niedostarczenia numerów lub odszkodowania.

Zainteresowanych

ewtl. wierzycieli

śp. ks. prob. Kallitowskiego, jako i tych wszystkich, którzy posiadają jakiegokolwiek przedmioty, która stanowią własność śp. prob. Kallitowskiego, uprasza się o zgłoszenie tychże w terminie 14-dniowym od dnia ogłoszenia do niżej podanego

Nowe Miasto Lubawskie, dnia 8 września 1937 r.

Ks. Józef Dembieński,
wykonawca testamentu

Zboża ozime siewne

I i II. odsiewy oraz

BEJCĘ do ZBOŻA

Uspulun i Ziarnik

poleca

„ROLNIK” Spółdz. roln.-handl.
Lubawa, tel. 39. Nowe Miasto, tel. 49.

Pomorsko-Poznański

ROZKŁAD jazdy kolejowej

Ważny od 6 września 1937.

Cena 80 groszy.

Nakładem Drukarni Toruńskiej S. A.

Do nabycia

w księg. „DRWECA” Nowe Miasto

Polecam w wielkim wyborze

ROWERY

Otello, Lux, Orginal Luxur, Balta i in. oraz wszelkie części do rowerów.

Żyrandole w wielkim wyborze.

Baterie anodowe i kieszonkowe

stałe na składzie.

Ceny bezkonkurencyjne tylko w firmie

FR. WANTOWSKI, skład
BRODNICA, Rynek 19.

Przeprowadziłem się

na ul. 19 Stycznia nr 8
(dawniej Ploski)

Jan Marcinkowski

Zakład krawiecki
damsko-męski
Nowe Miasto

Modry kamień

Ziarnik

do suchej zaprawy zboża

poleca najtaniej

NOWA DROGERIA

Edward Stienss,
Nowe Miasto, 19 Stycznia 9

Wykę

zimową

(Vicia Villosa)

i żyto na siew

z 20 proc. dopłatą ma na

sprzedaż

Marianowo.

Na zasiewy

polecam do zaprawy zboża

Ziarnik

(do zaprawy suchej)

Siarczan miedzi

Formalinę

NOWA DROGERIA

właśc. Wacław Truszczyński

LUBAWA, ul. Zamkowa 1

Telefon 37.

Sypialnię

i używaną kuchnię sprzedam

Zgł. do eksp. „Drwęca”

Nowe Miasto.

Urząd Skarbowy

Nowe Miasto Lubawskie
poszukuje

2 pokojowego dla Powiatowej Komisji Klasyfikacyjnej.

Uprasza się o podanie warunków najmu, wysokości czynszu i t. p. w terminie do 13 bm. włącznie.

Naczelnik Urzędu
Skarbowego

Poszukuję

kupna

gospodarstwa

w kościelnej wsi. Wpłata 8-9

tysięcy zł. Zgłoszenia

Lubawa, Rynek 23.

Dom

mieszkalny na sprzedaż

Deka, Nowe Miasto,

Okólna 45.

Pasy Zapędowe!

weszelkie szerokości

pojedynczo i podwójnie szyte

SKÓRA PASOWA

Troki do szycia pasów

Manszety do pomp

poleca najtaniej

SKŁADNICA SKÓR

CZ. BALCEROWICZ,

Brodnica n. Drw.

przy moście tel. 111.

Parniki

do kartofli

najnowszego typu po cenach

znikomych dostarcza

„Unia” sp. akc. Brodnica

Drzewo opałowe

gromady zdadne na płoty,

drzewo użytkowe, stałe na

sprzedaż we wtorki i piątki

Majątek Cibórz,

p. Lidzbark.

Za tak liczne życzenia złożone z okazji ślubu naszego, składamy wszystkim życzliwym serdeczne

„Bóg zapłać”

Józef Szczepański z żoną
z domu Łędziska

Rożental, w wrześniu 1937 r.

Pasy
zapędowe

skórzane w każdej szerokości
szyte i klejone ma stałe na
składzie i poleca

A. Kudert,
Fabryka skór Lidzbark.

Tapety

FARBY
POKOSTY
KREDE

poleca najtaniej

Józef Cieszyński,
drogeria i skład farb
Nowe Miasto
Rynek 7 Telefon 62.

Polecam

prima węgiel opałowy

nadający się dla lokomobli

A. Kozicki, Lidzbark,
Rynek.

Piec kaflowy

kuchenny w dobrym stanie
sprzeda korzystać.

Kto wskaże eksp. „Drwęca”
Nowe Miasto.

Prima
eksportowy, górnośląski
węgiel

poleca

Stanisław Rost
Nowe Miasto, Rynek 23.

Większą ilość
torfu

formowanego ma na sprzedaż

Fr. Patalon, Wonna

Sprzedam tanio

pokój jadalny

dębowy (czarny) oraz

fortepian

Spizewski, Lubawa
Hotel Polski.

Sięję stałe

truciznę

na mólch gruntach.

Ruciński, Grodziczno

Uczelwą
dziewczyne

z gotowaniem od 15. IX. 37 r.
potrzebuję

Serożyńska, Nowe Miasto
Rynek

Czeladnik
i uczeń piekarski

od zaraz potrzebny

Alwin Kołodziejcki
Howo, pow. Działdowo

Uczeń

rzeźnicki potrzebny od zaraz.

N. Badowski, mistrz rzeźnicki
N Grodziczno

Przyjmie się

uczennice lub uczniów

głównazjalnych na stancję

Kto? wskaże eksp. „Drwęca”
Nowe Miasto.

Na nowy rok szkolny

polecamy w wielkim wyborze i po najtańszych cenach

WSZELKIE PODRECZNIKI SZKOLNE

zeszyty, bruliony, bloki rysunkowe, szkicowniki — ołówki — cyrkle —
obsadki — pióra — gumki — temperówki — atramenty — kredki i t. d.

Udzielamy 4% rabatu w znaczkach.

„DRWECA” Księgarnia, Nowe Miasto, Rynek 4.

Dział rolniczo-gospodarczy

Ważne przed tegorocznym siewem ozimim.

Wiadomo, że wskutek słabego nawożenia w latach kryzysu rola jest uboga w składniki pokarmowe. Wobec tego z uwagi na tegoroczną klęskę nieurodzaju i katastroficznie niskie plony żyta należy się zastanowić nad tym, czy nie należałoby pomyśleć o przedsięwzięciu nawożenia żyta i pszenicy nawozami sztucznymi.

Z powodu długotrwałego wykorzystywania gleb ze składników pokarmowych, plony zbóż daleko nie dochodzą do normalnej wysokości.

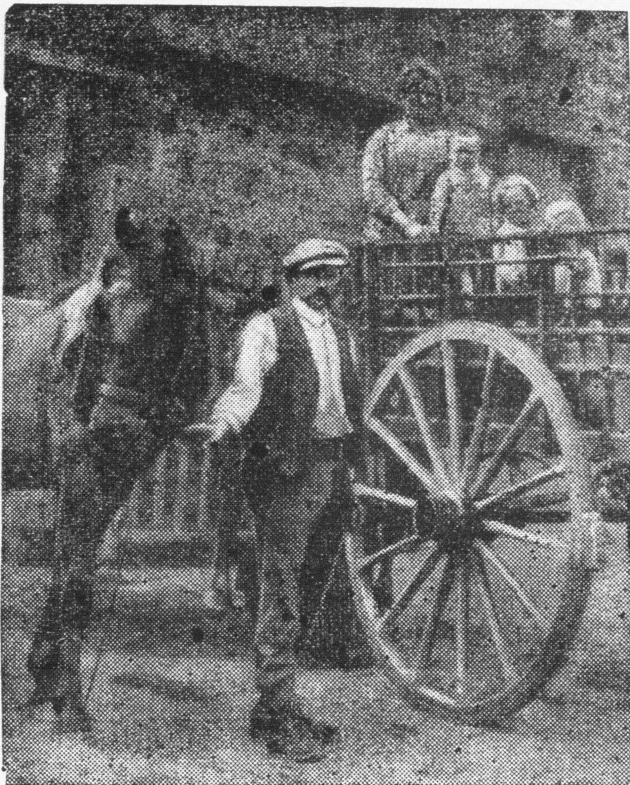
Dzisiaj wobec znacznie lepszych cen na zboże, szczególnie na żyto, którego cena prawdopodobnie utrzymać się będzie na poziomie dość wysokim wskutek jego braku, poprawa bytu rolnictwa zależy od samego rolnika. Jeżeli tenże tylko zechce odpowiednio zasilać swoją rolę, musi otrzymać znacznie lepsze plony i tym samym przez ich sprzedaż uzyskać upragnioną poprawę swoich warunków życiowych.

Roli, a tym samym zasiewom ozimym brak przede wszystkim dwóch składników pokarmowych, mianowicie azotu i fosforu. Bez obu wymienionych składników nie ma mowy o normalnym wartości roślin uprawnych ani o wydaniu przez nie dobrego plonu. Azot sprzyja lepszymu rozwojowi roślin i pod wpływem jego zboża krzewią się lepiej, zawiązują dłuższy kłos i osadzają w nim więcej ziaren. Fosfor zaś, niezbędny do rozwoju wszystkim roślinom uprawnym, przyczynia się u zbóż do lepszego wypełnienia ziarna i uszluszczenia słomy, czyniąc ją odporną na wyleganie.

Bardzo rzadkie są wypadki, by ziemia odczuwała brak tylko jednego składnika pokarmowego. W przeważającej większości wypadków trzeba nawozić azotem i fosforem i wielu rolników popełnia tu zasadniczy błąd. Nie rozróżniają bowiem istotnej wartości poszczególnych nawozów sztucznych i uważają, że każdy z tych nawozów na podobieństwo obornika we wszystkich wypadkach może być skuteczny i wystarczający.

Nawozą zatem jednostronnie samym fosforem, samym azotem lub też samym potasem. W rezultacie takie jednostronne nawożenie jest bardzo często przyczyną niechęci rolników do nawozów pomocniczych, bo nie otrzymują takich plonów, jakich się spodziewali, a nie wchodzi w to, że oni sami są temu winni, tylko całą winę zwalają na nawóz pomocniczy, który zastosowali. Wiadomo bowiem, że roślina wydać może tylko taki plon, na jaki pozwala jej ten materiał pokarmowy, którego w glebie jest najmniej; i dlatego nawet bardzo intensywne nawożenie jednym tylko nawozem nie może dać dobrych wyników, tym bardziej, jeżeli glebie brak wszystkich składników pokarmowych.

Do jednostronnego nawożenia zatem skłania jednych niedostateczna znajomość zasad nawożenia, a innych brak gotówki na kupno dwóch nawozów. Tymczasem wymagają oziminy, również łąki i pastwiska, azotu i fosforu. Azot daje się w postaci azotniaku 21 proc., a fosfor jako supertomasynę 30 proc. Nawozy te należy przed wysiewem w odpowiednim stosunku wymieszać i mieszaną

Na podwórzu rolnika w Normandii (Francja). Charakterystyczne są duże koła przy wozach.

te rozsiał. Otóż dla tych rolników oraz dla tych, którzy pozwolić sobie mogą na zakup tylko jednego nawozu, doskonałym nawozem jest mieszanka wymienionych nawozów — supertomasyna azotniakowana i szczególnie wygodna dla gospodarstw małorolnych i średnich. Nawóz ten zawiera 9 proc. azotu (jako azotniak), 12 proc. fosforu (jako supertomasynę) i około 60 proc. wapna. Stosując ten nawóz, dajemy oziminnie od razu fosfor, potrzebny na cały okres wzrostu i tylko część azotu, potrzebną na jesień, poza tym dzięki zawartości wapna w supertomasynie azotniakowej, odkwaszymy glebę. Mieszaną tę należy wysiać 3 — 4 dni przed siewem roślin i zaraz przybronować. Dawki supertomasyny azotniakowej wynoszą: około 150 kg^m pod żyto po okopowych, pod pszenicę natomiast 200 — 250 kg. na hektar. Po kłosowych dajemy pod pszenicę 250 — 300 kg. na hektar, pod żyto 200 — 250 kg.

Przy tej sposobności zwraca się uwagę rolników na czas siewu tegorocznych ozimim. Z powodu tego, że wszystkie późne siewy żyta zawiodły w tym roku, istnieje wśród rolników tendencja do wczesnych siewów. Należałoby ostrzec rolników, aby z jednej krańcowości nie wchodzić w drugą.

Obecny rok sprzyja specjalnie rozwojowi różnych owadów. Nie jest zatem wykluczone, że w tym roku może w szerszej mierze wystąpić rójka muchy heskiej, która może uszkodzić wczesne siewy. Rójka muchy heskiej odbywa się normalnie około 15 września. Kto nie chce popełnić błędów, winien ziarno wysiewać nie za prędko i nie za późno. Najlepiej siać pomiędzy 12 a 20 września, gdyż wówczas mucha nie będzie mogła wyrządzić tych szkód, jakie przy zbyt wczesnych siewach ozimim są możliwe. J. K.

Najważniejsze wskazówki rolnicze dla powiatów: Brodnickiego, Lubawskiego i Działdowskiego.

Podobnie jak w latach poprzednich podaje Izba Rolnicza szereg wskazówek i zaleceń dotyczących uprawy, nawożenia i doboru odmian ozimych. Wskazówki te oparte są na wynikach doświadczeń, przeprowadzonych w latach poprzednich przez Szkoły Rolnicze w Byszałdzie i Samplawie na ośrodkach rolnych tych szkół oraz w okolicznych gospodarstwach i na wynikach pracy nie dawno zorganizowanego Koła Doświadczalnego przy Szkole Rolniczej w Brodnicach.

Zyto.

Pośród roślin ozimych na terenie wymienionych powiatów najwięcej uprawia się żyta. Dlatego też uprawie żyta poświęcić należy więcej uwagi, gdyż niejednokrotnie na rachunek małych jego wymagań popełnia się wiele niedociągnięć, czy to w uprawie, czy nawożeniu. Bardzo często pomija się w uprawie przedsięwziętą podorywkę, nie doceniając należycie jej znaczenia. Podorywka przyczynia się przecież do odchwaszczenia pola, zachowania wilgoci w glebie, a później do lepszego i szybkiego odleżenia się orki siewnej. Żyto jest bardzo wrażliwym na odleżenie się orki siewnej. Dlatego też należy ją wykonać na 2—3 tygodnie przed siewem. W razie wykonania zaś orki na krótki okres przed siewem, wskazanym jest zastosowanie po orce wału Campbella, przyspieszającego odleżenie się roli.

Najodpowiedniejszym terminem wysiewu jest pora około 15 września. W ciągu ostatniej zimy żyta, siane w tym terminie, przetrzymały zimę znacznie lepiej, niż żyta późne, które w wielu wypadkach wymarły w zupełności.

Gęstość siewu zależna jest od siły nawozowej gleby. W dobrych warunkach i przy wczesnym siewie wystarczy 120 kg na ha (60 f. na mg), w warunkach słabych, a zwłaszcza przy późnym siewie, wysiew 180 kg na ha (90 f. na mg) nie będzie za gęstym.

Z porównywalnych w doświadczeniach odmian żyta dobrze plonują Włoszanowskie, Zeelandzkie i Wierzbieńskie, przy czym żyto Zeelandzkie i Wierzbieńskie bardziej nadaje się na gleby lepsze i silniejsze warunki nawozowe. Ziarno siewne wymienionych odmian należy zmieniać, gdyż żyto jako roślina wiatropylna wyradza się szybko i traci przez to swe cenne właściwości, przywiązane do danej odmiany.

Dla zaspokojenia potrzeb nawozowych żyta użyta być pod nie może niewielka dawka dobrze przerobionego i przegniłego obornika, wcześniej przyoranego. Zwłaszcza w stanowiskach słabych, na glebach piaszczystych, małopróchnicznych, jest to nawet bardzo wskazane. Dotyczy to szczególnie gospodarstw małych, które — wobec stosunkowo większej ilości inwentarza — mają do rozporządzenia większe zapasy obornika.

W roku bież. jednak, wskutek braku pasz i słomy, obornika mamy mało i z trudem wystarczy go zaledwie pod okopowe. W uprawie pod żyto musimy zatem uciec się do nawożenia sztucznego. Dla żyta przeznaczają się bowiem przeważnie stanowiska dalsze od obornika. W tych więc

ŚWIAT KOBIECY.

Dom i szkoła.

Rola matki, świadomej wychowawczyni swych dzieci, nie może się ograniczyć do wyprawienia czystego i nakarmionego dziecka do szkoły — choć to też bardzo ważne. Przede wszystkim matka musi współdziałać wraz ze szkołą w wychowaniu dziecka.

Cóż z tego, że dziecko jest w szkole grzeczne, a nawet za ciche, często niemrawe, a tymczasem w domu zbytkuje. Albo naodwrot: w domu cichutkie i grzeczne, a w szkole innym dzieciom dokuca.

Dlatego właśnie, aby poznać lepiej swoje dziecko, jego wady, zalety, każda z matek musi porozumiewać się stale ze szkołą i winna dowiadywać się, jak dziecko jej się w szkole zachowuje.

Taki kontakt domu ze szkołą może pomóc rodzicom, jak i nauczycielstwu w wychowaniu przyszłego człowieka z charakterem. Trzeba pamiętać, że szkoła to nie mury tylko, ale zespół wychowawców, którzy mają nie tylko nauczyć, ale przede wszystkim kształtować młode dusze i charakter. Takie samo znaczenie wychowawcze posiada właśnie i rodzina.

Co pomoże, gdy nauczyciel stwierdzi, że dziecko jest brudne, ma zatłuszczone i brudne książki, jeżeli matka w domu nie dopilnuje, aby dziecko miało własny kącik i stolik do pisania

i nauki, z półeczkę na książki zdala od wszelakich zapasów gospodarskich?

A czy zda się na co apomnienie lub gniew nauczyciela za nieodrobione lekcje, jeśli rodzice obarczą dziecko ciężką pracą lub nianieniem całymi godzinami młodszego rodzeństwa, nie zostawiając dziecku czasu na naukę?

Matki więc łącznie z nauczycielstwem na zebraniach rodzicielskich w szkole powinny śmiało poruszyć wszystkie sprawy, dotyczące dzieci, szkoły i domu. Tylko takie współdziałanie domu i szkoły będzie pomocą i jednej i drugiej stronie w wychowaniu dzieci.

Na przełomie.

Sierpień i wrzesień — to miesiące w zakresie mody poniekąd przełomowe. Zaczynają się zarysowywać zmiany kroju, linii i barw.

Jeszcze ciepło, słońce grzeje, nadal nosimy letnią garderobę — ale trzeba pamiętać o oczekujących nas niedługo chłodnych dniach. Jeśli w tym czasie nie będziemy znały kanonów przyszłej mody, to się narazimy na kłopot, nie wiedząc, co można jeszcze nosić. Lepiej więc z góry znać nakazy mody i spokojnie przemyśleć, co i jak można przerobić, uzupełnić, zmienić, żeby nie narazić się na zbyt wielki koszt sprawiania całej nowej garderoby.

A więc coż się zmieni? Przede wszystkim żegnamy linie proste i luźne wszelkich okryć. Płaszcze, futra, żakiety, zwłaszcza na popołudnie, będą silnie wcięte, podkreślając sylwetkę.

Rewersy okryć zaczynają się bardzo wysoko, powyżej linii biustu. Kłapy zaokrąglone łączą się z kołnierzem, zlewając się w jedną całość.

Nadchodzi zmierzch bufiastych rękawów — ramiona znów są na swoim miejscu. Najnowsze suknie są drapowane u góry w ten sposób, że otulają ramiona jak szalem i są poprzecznie marszczone, dzięki czemu tworzą miętko sfałdowane karczki. Ten rodzaj kroju zarysowuje wyraźnie naturalną linię ramion.

Przed południem bluzki wpuszczane są pod spódniczkę, niektóre z nich krajane są w ten sposób, że na samym przodzie opadają na spódniczkę w formie małej kamizelki. Bluzki, noszone na wierzch, sięgają nieznacznie tylko poniżej pasa.

Kapelusze są najrozmaitsze: z aksamitu, pilśni i filcu w tonach: granatowym, czarnym, brązowym, miodowym. Obok fasonów skromnych, przypominających męskie kapelusze, widzi się i o rondach nierównych, falistych: odwinęte marynarkowe, inne o niepomiarne wydłużonych rondach ku przodowi, a z tyłu wąskie i podwinęte. Berety filcowe są b. modne, niektóre o wysoko sterzącym boku lub tyle i wydłużone ku przodowi, inne kwadratowe lub okrągłe, sterzące ku górze.

warunkach nawożenie sztuczne daje pokazne i dobrze opłacające się nadwyżki plonu. Zaznaczyć jeszcze należy, iż jesienne nawożenie żyta przyspiesza i umożliwia jego dobre rozkrzewienie i ujęcie się przed zimą, co decyduje o dobrym przezimowaniu i wysokości plonu. — Nawożenia żyta do wiosny odkładać nie należy, daje ono już znacznie mniejsze nadwyżki plonu.

Na nieomal wszystkich glebach omawianego terenu żyto wyraźnie reaguje przede wszystkim na nawożenie azotowe, a następnie i fosforowe. Przedstawiona dawka 100 kg na ha azotniaku 21 procentowego podniosła plony ziarna około 350 kg i słomy o 500 kg.

Z nawozów fosforowych na gleby zwięźlejsze odpowiednim jest superfosfat w dawce 150—200 kg, na lżejsze supertomasyna 30 procentowa w dawce 80—100 kg na ha. Tak unormowane nawożenie fosforowe dawka, niezależnie od nawożenia azotowego, około 200 kg z ha dalszej nadwyżki ziarna i tyleż mniej więcej słomy. W mieszk azotniaku i supertomasyny użyć można gotowej mieszanki tych nawozów w dawce 200—250 kg na ha, a na glebach mocnych, bogatszych w wapno, superfosfatu amoniakalnego. Azotniak zaś zastąpiony być może tańszym od niego wapnamonem, którego jednakże nie można mieszać ani z superfosfatem ani z supertomasyną.

Wreszcie nawożenie potasowe wskazane jest na glebach wyraźnie lekkich i po przedplonach, wyczerpujących z potasu, jak łubin lub peluska, sprzątana na ziarno.

Ponadto w uprawie pod żyto zwrócić należy uwagę na bardzo dobre działanie przyoranych nawozów zielonych. (Ciąg dalszy nastąpi).

Wzburzenie rolników pomorskich z powodu podwyżki taryfy kolejowej na przewóz paszy.

Jak wiadomo, pomimo zapowiedzi Rządu przyjsia z pomocą rolnictwu, odczuwającemu w roku bieżącym wybitny brak paszy, która to pomoc ma wyrazić się w sprowadzeniu tanich pasz z zagranicy, celem umożliwienia rolnikom utrzymania inwentarza w obecnym roku, z dniem 1 września rb. Ministerstwo Komunikacji poważnie podwyższyło taryfę kolejową na przewóz pasz treściwych. Zarządzenie to wywołało zdziwienie i poruszenie szczególnie na Pomorzu, które zostało ostatnimi kłeskami i brakiem paszy dotknięte najsilniej z wszystkich innych województw, a które jako okręg hodowlany będzie musiało sprowadzić największą ilość pasz.

Ostatnio w dniu 2 września odbyło się w Toruniu posiedzenie Prezydium Wojewódzkiej Sekcji Osadniczej Pomorskiego Towarzystwa Rolniczego, które uchwaliło wysłać do p. Ministra Komunikacji Ulrycha depeszę treści następującej:

Do Pana Ministra Komunikacji
Ulrycha

Warszawa.

Rolnictwo i osadnictwo pomorskie przyjęło ze zdumieniem wiadomość o podwyższeniu z dniem 1 września taryfy za przewóz kolejowy pasz treściwych dla rolników. Rok obecny jest pod względem pasz tak kłeszkowy w szeregu województwach, a przede wszystkim na Pomorzu, iż podwyższenie taryfy kolejowej na paszę właśnie teraz jest, wobec ostatnich zapowiedzi Rządu, całkowicie niezrozumiałym. Zwracamy się więc do Pana Ministra o cofnięcie omawianej podwyżki oraz obniżenie taryfy kolejowej na przewóz pasz treściwych dla Pomorza, które jest terenem najbardziej uszkodowanym w całej Polsce do 50 procent normalnej taryfy, stosowanej przed ostatnią podwyżką. Prezydium Wojewódzkiej Sekcji Osadniczej PTR.

OD REDAKCJI

Najsukuteczniejszym środkiem na gąsienice na drzewach owocowych — jest Zieleni Paryska.

Wełniany kostium damski na chłodniejsze dni.

Popołudniowe i wieczorowe fasony są b. fantazyjne. Przybrania kapeluszy stanowią: wstążki, listki, drobne piórka, jaskrawe ptaszki — i strusie pióra — najmodniejsza ozdoba.

Na zakończenie dodaję, że kolor czarny — zawsze praktyczny i dystyngowany — dominuje. Naogół barwy zdecydowane nie będą modne, a więc: bronz w odcieniu kasztana czy rdzy, ró-

Jesienne nawożenie łąk i pastwisk.

W ostatnich latach jesteśmy świadkami poważnego zainteresowania się sfer rolniczych zagospodarowaniem użytków zielonych. Wzrasta ilość łąk i pastwisk, założonych na nowo, w sposób zgodny ze stanem współczesnej wiedzy, dość często spotkać się można z podsiewem łąk, a nawożenie nie należy już do rzadkości. Ugruntowuje się w kołach rolniczych przekonanie, że dobra łąka i dobre pastwisko stanowią najtańsze źródło paszy. Coraz więcej rolników przekonało się również, że za starania i za nawożenie płacą użytki zielone nie tylko zwykłą plonu, ale i polepszeniem jakości paszy.

Wielu rolników, używających do zasilania łąk i pastwisk nawozów pomocniczych, popełnia jeszcze cały szereg błędów i niedociągnięć, które nie pozwalają na osiągnięcie pełnej opłacalności nawożenia. Dość częstym błędem jest ograniczanie się jedynie do nawożenia potasowego, przy zaniedbaniu nawożenia fosforowego i azotowego. Dalej spotkać się można z rozsiewaniem nawozów sztucznych dopiero na wiosnę, mimo, że nawożenie jesienne bardziej podnosi plony, a więc jest opłacalsze.

Roślinność łąk i pastwisk wymaga do wydania pełnego plonu nie tylko potasu, ale w równej mierze fosforu i azotu. Przy dodatku pokarmów poprawia się porost, podnosi się plon, zwiększa się ilość traw szlachetnych i roślin motylkowych, a więc roślin, posiadających dużą wartość odżywczą, przy czym równocześnie ulegają zagłuszeniu chwasty i rośliny, mniej pożądane, gdyż większość z nich źle się rozwija na nawożonych użytkach zielonych i nie wytrzymuje konkurencji z zaopatrzonymi w pokarmy roślinami szlachetnymi.

Na wroście plonu nie kończą się jednak korzyści, wypływające z nawożenia łąk i pastwisk. Poprawia się ponadto smakowitość siana i wzrasta jego wartość odżywcza, a na pastwiskach obserwujemy poza polepszeniem się porostu — również zwiększenie się wartości odżywczej trawy.

Wspomniałem uprzednio, że najlepsze wyniki i najpewniejszą opłacalność daje nawożenie jesienne. Jeśli użytki zielone otrzymają nawozy w jesieni, wtedy rośliny, rosnące na łąkach i pastwiskach, wędzą w zimę mocniejsze, lepiej przetrzymują i wcześniej na wiosnę zaczynają się rozwijać. Wiosenne nawożenie będzie na miejscu jedynie na łąkach, ulegających na wiosnę zalaniu przez wodę, a w pozostałych wypadkach należy oddać pierwszeństwo nawożeniu jesiennemu.

Z nawozów fosforowych nadaje się najlepiej do nawożenia łąk i pastwisk supertomasyna 30 proc. (tańsza w użyciu od 16 proc.) Dając na 1 ha 150-200 kg. supertomasyny 30 proc., zaopatrujemy użytki zielone w fosfor, nie ulegający łatwemu wypłukaniu oraz wapno. Doświadczenia wykazały, że działanie nawozowe supertomasyny przewyższa działanie tomasówki.

Z nawozów potasowych najodpowiedniejszy jest na łąki kainit, który stosuje się w ilości 500-800 kg na ha.

Łąki mineralne i pastwiska wymagają koniecznego zasilania ich azotem, przyczyniającym się głównie do rozwoju traw szlachetnych. Do tego celu nadaje się najlepiej azotniak 21 proc., zastosowany w ilości około 100 kg na 1 ha; ponadto po 1 pokosie dodać trzeba łąkom ok. 150 kg saletrzaku lub saletry wapniowej na 1 ha.

Warunkiem dobrego działania nawozów azotowych na łąkach i pastwiskach jest zastosowanie na 1 ha co najmniej 30 kg. czystego azotu rocznie. Dawki mniejsze zostają pobierane częściowo przez rośliny motylkowe, obchodzące się bez nawozów azotowych i nie wywierają należytego działania.

Wspomnieć trzeba, że z azotniakiem wprowadzamy do gleby i wapno. Azotniak przyczynia

się również do wyniszczenia mchu, stanowiącego często plagę naszych łąk. Inż. M.a.

Kredyt ulgowy na zakup ziarna siewnego i pasz.

Z powodu klęsk żywiołowych, jakie nawiedziły rolnictwo Pomorskie w ostatnich dwóch latach, rolnictwo Pomorskie znajduje się w niezmiernie ciężkim położeniu. Wystąpienia Izby Rolniczej szły od samego początku w kierunku badania i podawania do wiadomości władzom miejscowym i centralnym zaistnienia tych klęsk, stwierdzenia ich rozmiarów i zainicjowania pomocy. Dzięki tym staraniom ostatnio Ministerstwo Rolnictwa i Reform Rolnych powiadomiło Izbę Rolniczą, że dla rolnictwa Pomorskiego wyznaczona została globalna kwota 250.000 zł kredytu ulgowego na zakup ziarna siewnego oraz pasz treściwych i objętościowych. Izba Rolnicza w ścisłym porozumieniu z Urzędem Wojewódzkim Pomorskim oraz z Pomorskim Towarzystwem Rolniczym stwierdziła, że wyznaczony kredyt w kwocie 250.000 zł jest daleko niewystarczający na potrzeby tylko zakupna zboża siewnego w bieżącym sezonie jesiennym, nie wspominając zupełnie o pomocy na zakup brakujących pasz treściwych i objętościowych. Sprawa powyższa była również przedmiotem obrad na posiedzeniu Zarządu Pomorskiej Izby Rolniczej, które odbyło się w dniu 26 sierpnia br. Zarząd Izby Rolniczej jednomyślnie stwierdził, że konieczne jest poczynienie dalszych zabiegów dla uzyskania znacznie wyższej kwoty na pomoc kredytową dla zakupu ziarna siewnego, niezależnie od wyasygnowania dalszych sum na pasze treściwe i objętościowe.

Izba Rolnicza jest w trakcie badania, jakie istnieją braki w bieżącym roku gospodarczym pasz na wyżywienie inwentarza do nowych żniw i w oparciu o te dane wystąpi z odpowiednimi wnioskami w oddzielnych memoriałach do władz centralnych.

Na zachodzie plony ziemi są dwa razy większe niż w Polsce.

Samorząd rolniczy zwraca uwagę, że Polska, kraj wybitnie rolniczy, w którym znaczna część ludności związana jest ściśle z rolnictwem, jako z jej wyłącznym zawodem i źródłem utrzymania, pod względem wydajności z 1 ha wśród krajów Zachodu zajmuje jedno z ostatnich miejsc.

W ciągu ostatnich 25 lat produkcja 4 głównych zbóż zwiększyła się u nas o 5,5 proc., obszar ich uprawy wzrósł o 41 proc., a ludność kraju naszego powiększyła się w tym okresie prawie o 30 proc. Przy niezmiennym obszarze uprawy, a obszar ten wobec zaniku prac w zakresie podstawowych melioracji powiększać się może tylko bardzo nieznacznie, produkcja zbożowa może być powiększona przede wszystkim przez wzrost wydajności z 1 ha użytku rolnego.

Wydajność zaś ta jest niezmiernie niska. Główny urząd statystyczny podaje, że Polska osiągnęła w ostatnim pięcioleciu z 1 ha pszenicy 11,7 q, Holandia 28,8 q, żyta 11,2 q, Belgia 23,9 q, ječmienia 11,9 q, Dania 27,8 q, owsa 11,2 q, Danja — 25,7 q. W ten sposób rolnik polski otrzymuje z 1 ha dwa razy mniejszy plon, niż zachodnio-europejski. To samo dotyczy ziemniaków, a przeważnie i innych ziemiołódów.

Dla zwiększenia produkcji rolnik polski musi przejść te wszystkie etapy, które przechodził rolnik zachodni. Pewną przeszkodą jest ubóstwo naszych rolników. Dla podniesienia wydajności ziemi potrzebne są: lepsza uprawa mechaniczna gleby doskonalszymi narzędziami, staranniejsze zabiegi pielęgnacyjne, uregulowanie wilgotności gleby, obsiewanie odmianami uszlachetnionymi, nawożenie, tani i łatwy kredyt itd.

Musimy jednak ruszyć z martwego punktu naszą produkcję roślinną, zwłaszcza zbożową, o ile nie chcemy się uzależnić od importu.

zowy w odcieniu lila, granat w tonie fioleto, bordo w tonie orzecha lub kasztana, czerwony fiolet w odcieniu fuksji, zielony — butelkowy — wszystkie te kolory często są przetykane białą nitką.

Wśród ozdób dużo grubych 2-3 kolorowych sznurów, pasmanterij, galonów, inkrustacji z futra i skóry, pasy haftowane itd.

Tę garstkę elementarnych wskazówek pozwala sobie udzielić Wam, miłe Czytelniczki Ane.

Przepisy gospodarskie.

Konfitury z gruszek.

Dojrzałe gruszki, zwane pannami, obrać z łupin, ze środków i pokrajać w ćwiartki lub na półki. Na jeden funt gruszek wziąć pół funta młakiego cukru i jedną cytrynę. Układać na salaterce, przesypując je cukrem i skrapiając cytryną i kieliszkiem dobrego araku. Na drugi dzień scedzić sok, który z siebie puściły, zagotować, wyszukać i smażyć w nim gruszki na wolnym ogniu, aż się zrobią przezroczyste.

Doskonały dżem śliwkowy.

Na dżem bierzemy śliwki zupełnie dojrzałe. Dorodniejsze dzielimy na półki i odrzucamy pestki, drobniejsze zaś zalewamy wodą tylko tyle, aby były zanurzone i rozgotowujemy na papkę. Po rozgotowaniu przecedamy przez sito. Na kilo owoców bez pestek bierzemy kilo cukru, z którego z trochę wody robimy gęsty syrop. Na wrzący wrzucamy oba przygotowane gatunki śliwek i smażyć na dużym ogniu do przezroczystości, po czym dodajemy na litr marmelady 1 pastylkę konserwującą i składamy na gorąco do dobrze wygrzanych słoików.

Nalewka śliwkowa.

Z pośród różnorodnego zastosowania śliwek w gospodarstwie domowym, na pierwszy plan wysuwa się kwestia własnego sporządzenia doskonałej nalewki śliwkowej, którą z łatwością można przyrządzić na poczekaniu.

Nasyścić kamienny garnek dojrzałych śliwek, dodać do nich czwartą część na wagę cukru, zalać to wszystko po po-

łowie spirytusem i wódka, tyle, aby objęło. Garnek przykryć szczelną pokrywą, oblepić ciastem chlebowym i wstać na całą noc do dobrze gorącego pieca.

Nazajutrz garnek wyjąć i zupełnie go ostudzić. Nalewkę zcedzić, dobrze wyciskając śliwki. Nalewkę taką można używać natychmiast po zrobieniu. Kto lubi nalewkę słodszą, może podwoić ilość cukru.

Pozostałe śliwki gotować na konfiturę z dowolną ilością cukru i trochę wody, stale mieszając.

Śliwki w occie.

Śliwek nie należy myć, trzeba je tylko dobrze wytrzeć serwetką. Na 5 funtów śliwek bierzemy litr octu i dwa i ćwierć funta cukru. Ocet gotujemy z cukrem, dodając w gazowym woreczku kawałek cynamonu 18-10 goździków. Do gotującego się octu wkładamy część śliwek; gdy pierwsze zaczynają pękać, wyjmujemy śliwki przedko i wkładamy następnie, aż ugotujemy wszystkie. Następnie kładziemy je do kamiennego garnka, ocet gotujemy dalej, szumując, wyjmujemy woreczek z korzeniami i ostudziwszy ocet zupełnie zalewamy nim śliwki.

Jak ratować z miejsca zatrutych grzybami?

Często zdarzają się wypadki zatrucia grzybami. Przeważnie mają one ciężki przebieg, a zwłaszcza wówczas, gdy nie zastosujemy należytej rychłej pomocy.

Gdy zaobserwujemy objawy zatrucia, które pozazaje się po silnych bólach żołądka, drgawkach, bieguncie oraz nerwowymi odruchami, musimy natychmiast dać środek na wymioty oraz na przeczyszczenie (olej). — Po przeczyszczeniu należy podawać taninę (na szklanke wody wsypać łyżeczkę stołową taniny). Podawać co 15-20 minut jedną łyżkę stołową. Można też podawać napar z herbaty, względnie odwar z kory dębowej. Bezwarunkowo należy wezwać lekarza. Dla szybkiej orientacji przybyłego należy zachować wymiot.